

Lenin vai Nixon? Eräästä metaforasta vuodelta pistin ja kirves

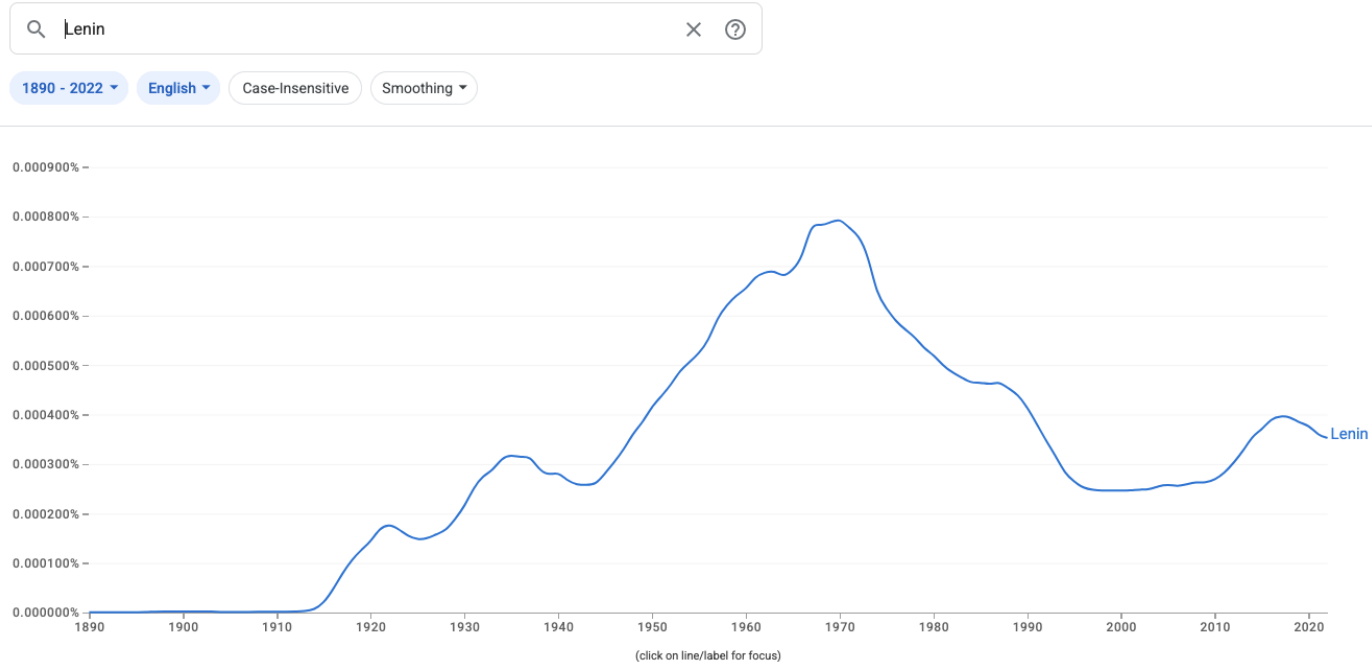
Mikhail Mikhailov, Satu Valkiainen, Julia Souma
ja Albina Rolli

XXII KÄÄNTÄMISEN JA TULKKAUKSEN TUTKIMUKSEN SYMPOSIUMI
Helsingin yliopisto, 11.–12.4.2024

Lenin elää?

Lenin kuoli vuonna 1924. Silti hänen nimeänsä mainitaan yhä odotettua enemmän. Elääkö hänen asiansa?

Google Books Ngram Viewer

Skandaali (pseudo-)Leninin sitaatista

“Lenin instructed the Bolsheviks during the Russian civil war to ‘probe with bayonets: If you find mush you continue. If you find steel you stop’. A hundred years on, today’s opportunistic actors use the same method.”

(Sauli Niinistö. Report: Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness. European Commission, 2024)

- Venäjän ulkoministeriö: Lenin ei ole tällaista koskaan sanonut.
- Vilkasta keskustelua Venäjän, Suomen ja EU:n medioissa.

Englanninkielisen sitaatin pitkä matka

<p>The Soviets have no grand, Hitlerian plan of conquest. They do not take Hitlerian risks. They merely follow Lenin’s advice to probe with bayonets any situation that looks mushy, withdrawing only when the bayonets meet steel.</p>	Joseph Alsop	1975
<p>Communist leaders believe in Lenin’s precept: Probe with bayonets. If you encounter mush, proceed; if you encounter steel, withdraw.</p>	Richard Nixon	1978
<p>Putin believes in the old adage, you probe with bayonets. When you find steel you stop. Under Obama and Clinton we found a lot of mush.</p>	Scott Walker	2015
<p>Vladimir Lenin supposedly stated that his preferred foreign policy strategy was to “probe with bayonets: if you find mush, you push. If you find steel, you withdraw.” Vladimir Putin follows the same strategy.</p>	Ben Shapiro	2022-2024
<p>Lenin instructed the Bolsheviks during the Russian civil war to ‘probe with bayonets: If you find mush you continue. If you find steel you stop’. A hundred years on, today’s opportunistic actors use the same method.</p>	Sauli Niinistö	2024

Mitä Lenin sanoi IX NKР(b):n konferenssissa 20.9.1920

Насколько нам удалось прощупать штыком готовность Польши к социальной революции? Мы должны сказать, что эта готовность мала. Прощупать штыком — это значило получить прямой доступ к польскому батрачеству и к польскому промышленному пролетариату, поскольку он остался в Польше.

Missä määrin onnistuimme kokeilemaan pistimellä Puolan valmiutta sosialistiseen vallankumoukseen? Täytyy sanoa, että valmius on vähäinen. Kokeilla pistimellä tarkoitti suora pääsyä Puolan maataloustyöväkeen ja teollisuusproletariaattiin, koska se jäi Puolaan.

Kulkiko metafora 1920-30-luvulla?

“По вопросу, скажем, о том, нужно ли было прощупать Польшу штыком в 1920 г., у нас были эпизодические разногласия. Одни были за более смелую политику, другие за более осторожную.”

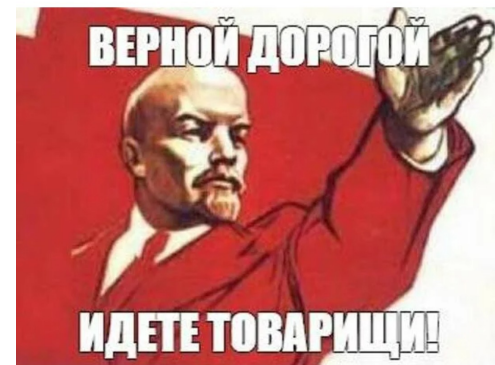
(Л. Троцкий. Новый курс, 1924)

“Esimerkiksi siitä, olisiko tarpeen ollut kokeilla Puolaa pistimellä vuonna 1920, meillä oli välillä erimielisyyksiä. Toiset kannattivat rohkeampaa politiikkaa, toiset varovaisempaa.”

(L. Trotski. Uusi kurssi, 1924)

Lenin-sitaatteja venäjän kielessä

- Учиться, учиться и еще раз учиться – Opiskella, opiskella ja vielä kerran opiskella
- Верным путем идете, товарищи – Oikeaa tietä kuljette, toverit
- Важнейшим из всех искусств для нас является кино – Kaikista taiteista elokuva on meille tärkein
- Коммунизм - это Советская Власть плюс электрификация всей страны – Kommunismi on neuvostovalta plus koko maan sähköistäminen
- Революции не делаются в белых перчатках – Vallankumousta ei tehdä valkoisissa hansikkaissa
- Учение Маркса несильно, потому что он верно – Marxin oppi on kaikkivoipa, sillä se on oikea
- Партия – ум, честь и совесть нашей эпохи – Puolue on aikakautemme järki, kunnia ja omatunto
- Есть такая партия! – On sellainen puolue!
- Мы пойдем другим путем – Valitsemme toisen tien
- ja tuhat ja yksi muuta...

Lenin-keskustelua Suomen eduskunnassa

“Katsokaas, Lenin jo opetti: tyytyväinen kansa ei tee vallankumousta, mutta kurja, nälkäinen, työtön kansa, se kyllä kannattaa vallankumousta (Ed. Lehmonen: Ei se kyllä ollut Leniniä vaan Vennamo!). — Kyllä se oli Lenin, mutta: Vennamo sen nyt kertoi tässä uudelleen. (Ed. Lehmonen: Ei tarvita tulkkia! Me osaamme sen ilman tulkkia!).”

(Vp 1976 - istunto 55 - puhe 67, Veikko Vennamo.

http://ldf.fi/semparl/speeches/s1976_1_055_067)

Sitaatin esiintyminen korpusaineistossa

Kieli	Korpus	Koko	Hakulause	Osumia
venäjä	ruTenTen17	7,9 G	(meet [lemma=".*щупать" lemma=".*щупывать" lemma="развед.*ть"] [lemma="штык"]-5 5)	23
englanti	enTenTen21	52 G	(meet [lemma="probe"] [lemma="bayonet"] -5 5)	39
suomi	fiTenTen24	4 G	(meet [lemma="kokeilla" lemma="iskeä" lemma="työntää"] [word="pistim.*"] -5 5)	8

Englanti: *probe with bayonets*

Englanninkielinen “Lenin-sitaatti” liittyy miinanraivaukseen.

<...> *I can remember going along roads on my hands and knees with a bayonet, probing for mines.*

<...> *and a squad level demonstration of mine searching probing with bayonets <...>*

Infantry use their bayonets to probe the ground for soft patches which indicate mines.

Venäjä: *прощупать штыком* ‘kokeilla pistimellä’

Venäjäksi ei miinanraivausta, vaan pistin ärsykkeenä tai “разведка боем”, tiedusteluhyökkäys. Lenin tarkoitti vallankumouksen vientiä, Puna-armeijan tulon Puolaan piti provosoida vallankumousta.

*Он <Ким Ир Сен>, ведя беседу со Сталиным, поставил вопрос, что хотелось бы *прощупать Южную Корею штыком*, и говорил, что там при первом же толчке из Северной Кореи произойдет внутренний взрыв и установится народная власть, такая же, как в Северной Корее.* (Hän [Kim Il-sung] esitti keskustellessaan Stalinin kanssa kysymyksen siitä, että haluaisi kokeilla Etelä-Koreaa pistimellä ja sanoi, että siellä ensimmäisestä sysäyksestä tapahtuu sisäinen räjähdys ja tulee kansanvalta kuten Pohjois-Koreassa.)

Mutta 2000-luvulla Nixonin sitaatti on alkanut vaikuttaa ja myös venäjän kieleen on tullut sotaprovokaatiokonteksteja.

Вот и пришлось, как говорил Пахан <Сталин> на том сходянке, разведать штыком состояние Финляндии на Карельском перешейке, ее положение сил, ее оборону ... Пахан на тот период времени считал разведку штыковую (его термин), как очень серьезную и наиболее верную разведку из всех видов разведки. (Niinpä piti, kuten Pomo [Stalin] sanoi siinä tapaamisessa, tiedustella pistimellä Suomen tilannetta Karjalankannaksella, sen voimien asemaa, sen puolustusta... Pomo piti tuolloin pistintiedustelua (hänen terminsä) hyvin vahvana ja varmimpana kaikista tiedustelutavoista.)

Suomi: *kokeilla pistimellä*

Suomenkielisessä aineistossa on vain Nixonin version vapaita käännöksiä. Ja kaikki esimerkit liittyvät Venäjään.

Toinen Leninin teeseistä kuuluu "Kokeile koko ajan pistimellä onko vastassa pahvia vai terästä, jos vastassa on terästä niin peräänny!"

Kuten aiemmin on jo todettu Putinin toimintamalliin kuuluvan pistimen työntämisen jatkuvasti syvemmälle ja syvemmälle kunnes tulee kovaa vastaan; ei ole löytynyt vielä riittävän kovaa vastusta pistimelle.

Štyk-sana eri aikakausina

Google Books Ngram Viewer

ШТЫК

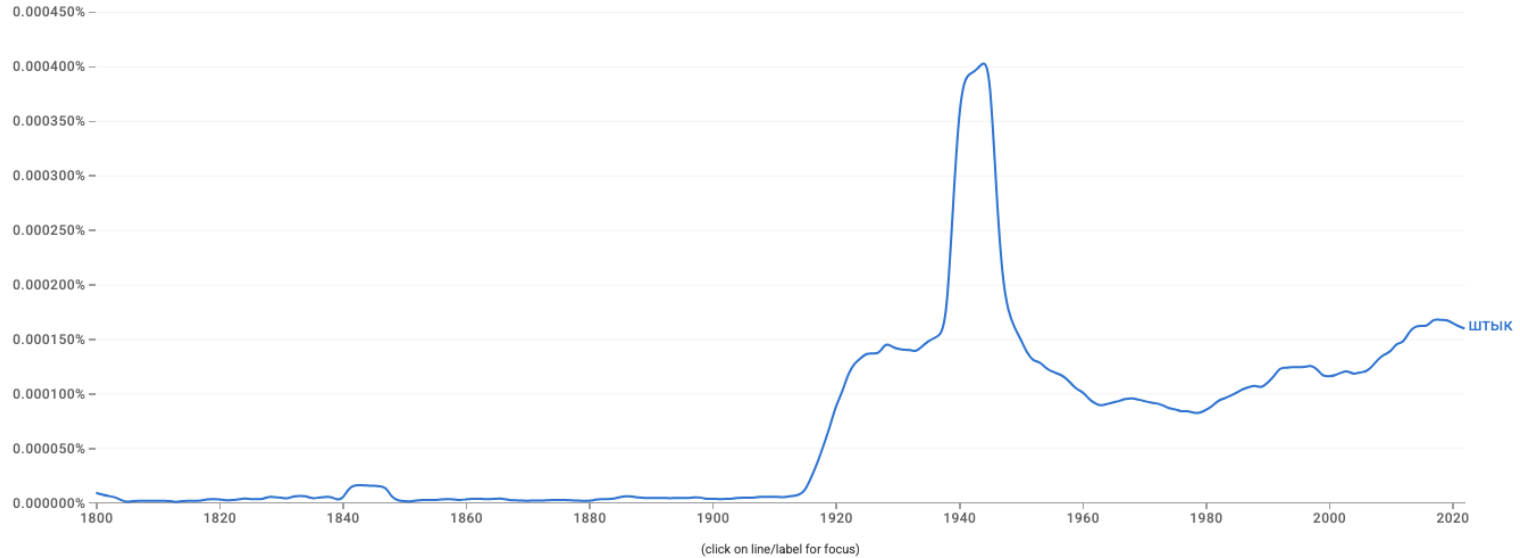
× ?

1800 - 2022

Russian

Case-Insensitive

Smoothing

Bayonet-sana englannissa eri aikakausina

Google Books Ngram Viewer

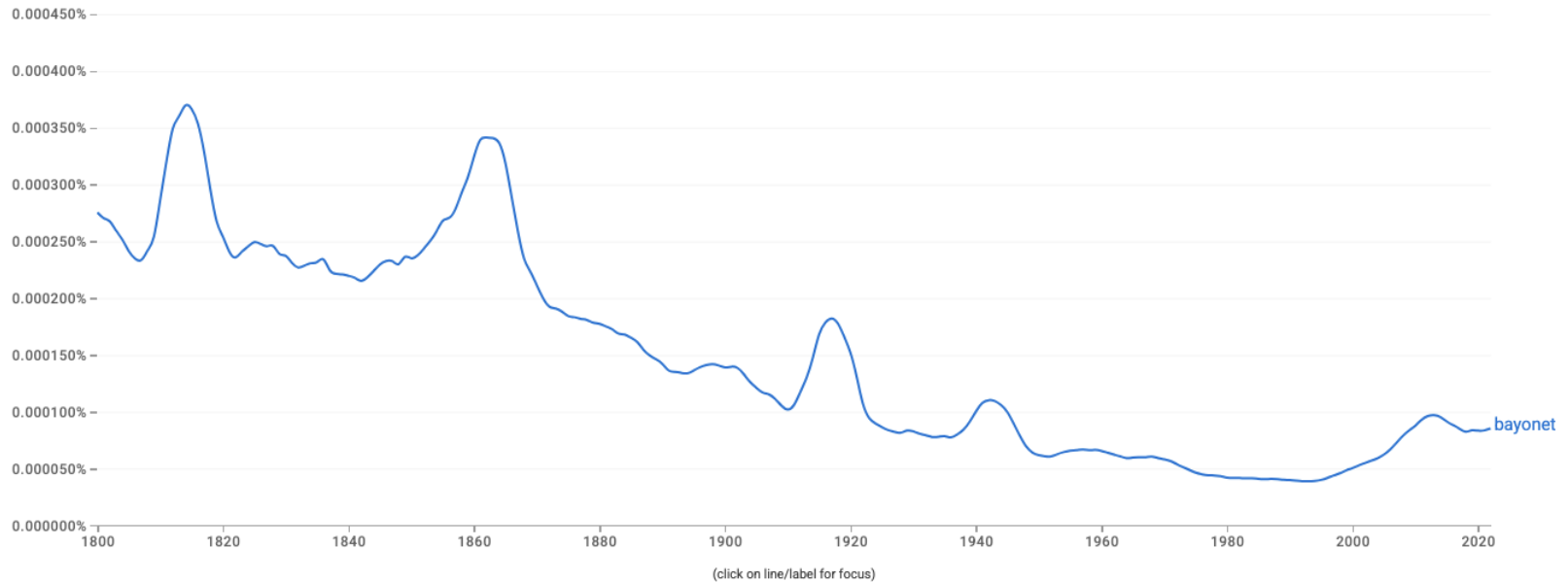
bayonet

1800 - 2022

English

Case-Insensitive

Smoothing

Pistin-sanan metaforinen käyttö kolmessa kielessä

- Miten *pistin*, *štyk*, *bayonet* käytetään suomessa, englannissa, venäjässä?
Kuinka paljon on metaforista käyttöä?
- TenTen-korpuksissa konkordanssihaku \Rightarrow 1000 satunnaista esimerkkiä
- Konkordanssien analyysi ja merkintä

Štyk-metafora venäjänkielisessä diskurssissa

Semanttinen ryhmä	Esimerkkejä	Kontekstien määrä
Vastarinta	в штыки ‘pistimillä’	209
Sotilasjoukko	<n> штыков ‘<n> pistintä’	76
Sotilaallinen voima	принести на <A> штыках ‘tuoda <A> pistimillä’ держаться на <A> штыках ‘pysyä pystyssä vain <A> pistinten voimalla’ оградить <A> штыками ‘suojella pistimillä’	40
Poliisivaltio	держаться на штыках ‘pysyä pystyssä vain pistinten voimalla’ сидеть на штыках ‘istua pistimillä’	16
Muut: Sotaprovokaatio Pitkä ja terävä Väittely	прощупать штыком ‘kokeilla pistimellä’ как штык ‘pistimenä’ приравнять к штыку перо ‘tuoda kynälle pistimen arvo’	51
Yhteensä		392

Štyk-metafora Leninin teoksissa

Semanttinen ryhmä	Esimerkkejä	Kontekstien määrä
Sotilaallinen voima	навязывать волю штыком ‘pakottaa <i>joku</i> alistumaan tahtoonsa pistimien avulla’ ставить штык в порядок дня ‘asettaa pistimen päiväjärjestykseen’	38
Poliisivaltio	держаться на штыках ‘pysyä pystyssä vain pistinten voimalla’ сила штыка ‘pistimen voima’	12
Lopettaa sota	воткнуть штык в землю ‘lyödä pistin maahan’	9
Sotilasjoukko	<n> штыков ‘<n> pistintä’	2

Esimerkkejä

<p>Сами реакционные классы прибегают обыкновенно первые к насилию, к гражданской войне, "<u>ставят в порядок дня штык</u>" <...></p>	<p>Taantumukselliset luokat itse turvautuvat tavallisesti ensimmäiseksi väkivaltaan, kansalaissotaan, "<u>asettavat päiväjärjestykseen pistimet</u>" <...></p>
<p>Правительства, которые <u>держатся только силой штыков</u> <...></p>	<p>Hallitukset, jotka <u>pysyvät pystyssä vain pistinten voimalla</u> <...></p>

Ei-sotilaallinen sanan käyttö, esimerkkejä

В нотариальной конторе Анну встретили в <u>штыки</u> .	Notariaatissa Anna otettiin vastaan <u>vihamielisesti</u>
В интернете законопроект был встречен в <u>штыки</u> .	Lakiehdotusta <u>vastustettiin</u> internetissä.
К четырём, <u>как штык</u> - на аэродроме!	<u>Täsmälleen</u> neljäksi lentokentälle!
Пьеса, в которой обнаженно видны <u>простые, как штык</u> , духоподъемные идеи военных лет <...>	Näytelmä, jossa selvästi näkyivät <u>suorat kuin pistin</u> , henkeä nostavat sotavuosien aatteet<...>
<...> стихи его были " <u>прямы как штык</u> " и более походили на политдонесения или газетные заметки <...>	<...> hänen runonsa olivat " <u>suoria kuin pistimet</u> " ja muistuttivat enemmän raporteja tai lehtikirjoituksia <...>

Pistin-metafora suomenkielisessä diskurssissa

Semanttinen ryhmä	Esimerkkejä	Kontekstien määrä
Yliluonnolliset voimat	kuoleman pistin pistin lihassa	52
Sotilaallinen voima	ajaa pistimillä nojata pistimiin istua pistimien päällä	38
Sotilasjoukko	<n> pistintä	15
Sotatoimet	kääntää pistimet pistimien avulla	13
Muut: Sotaprovokaatio Väittely	kokeilla pistimellä kieli pistimenä sanat kuin pistimet pistää pistin sydämeensä	15
Yhteensä		133

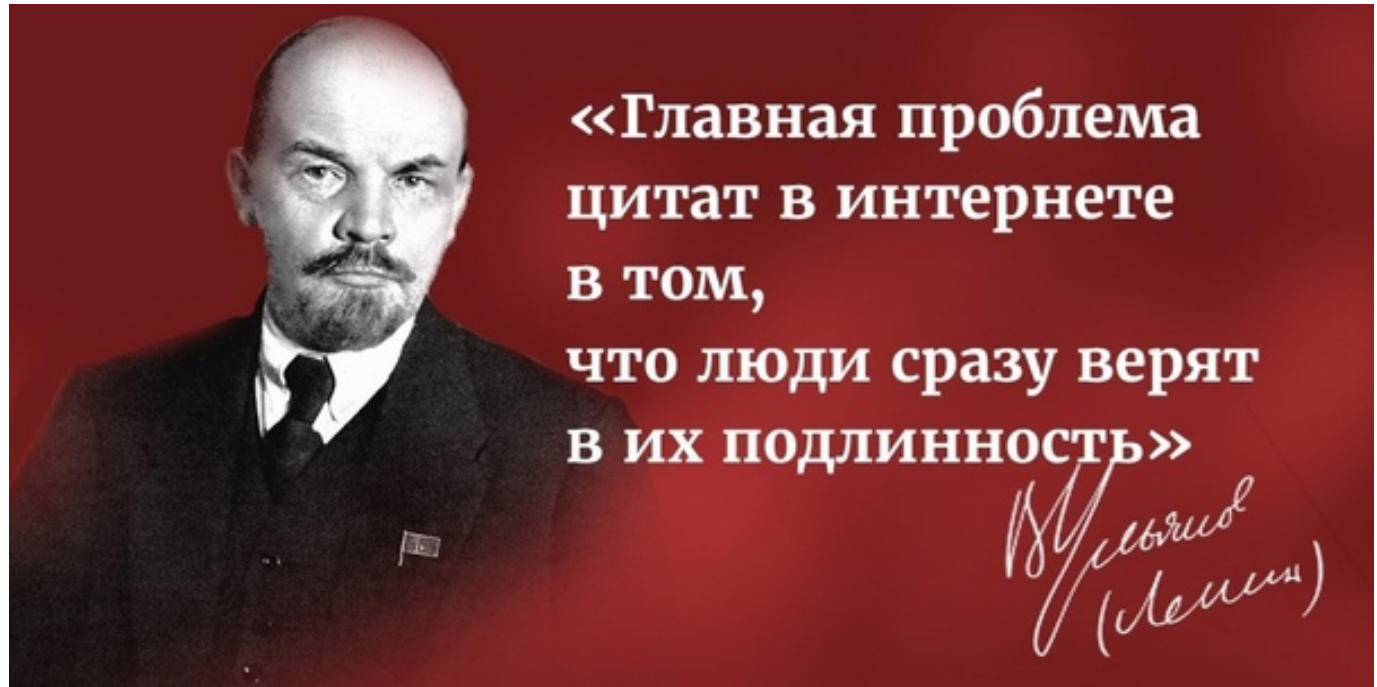
Bayonet-metafora englannin kielessä

Semanttinen ryhmä	Esimerkkejä	Kontekstien määrä
Sotilaallinen voima	<country> bayonet(s) on the ends of bayonets at bayonet point	19
Poliisivaltio	power of bayonet rule of bayonet	19
Muut: Sotaprovokaatio Väittely	probe with bayonets sharpen bayonet bayonet of pride	14
Yhteensä		52

Johtopäätökset

- Metaforan funktio on auttaa asian ymmärtämisessä. Jos sanan käyttö vähenee, myös sen pohjalta tehdyt metaforat alkavat vanheta.
- Aineistomme näyttää, että *pistin*-sanalla on eri kielissä eri frekvenssejä ja eri kuvaannollinen potentiaali. Eniten sana on käytössä venäjässä, vähiten englannissa.
- Metaforat perustuvat sanan merkitykseen: ase, hyökkäyksen väline, voimakeino
- Metaforisten kontekstien tarkastelu näyttää, että metaforat lainataan kielestä toiseen, kun kaikissa kolmessa kielessä on samat metaforiset mallit käytössä.
- *Kokeilla pistimellä* -metafora on hyvä esimerkki siitä, miten metafora matkustaa kielestä toiseen, muuttaa merkitystään ja sitten palaa emokieleen uusissa vaatteissa.

Kiitos!

Internet-sitaattien pääongelma on se, että ihmiset heti uskovat niiden alkuperäisyyteen (V.I. Lenin)